

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Sport a evropské hodnoty**(stanovisko z vlastní iniciativy)**

(2015/C 383/03)

Zpravodaj: Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER

Dne 10. července 2014 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Sport a evropské hodnoty.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 17. června 2015.

Na 509. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 1. a 2. července 2015 (jednání dne 2. července), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 99 hlasy pro, 59 hlasů bylo proti a 32 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1. Sport přispívá k uskutečňování strategických cílů EU, zdůrazňuje základní pedagogické a kulturní hodnoty a představuje prostředek integrace tím, že se obrací na všechny občany, nezávisle na jejich pohlaví, etnickém původu, náboženském vyznání, věku, státní příslušnosti, společenském postavení a sexuální orientaci. Sport je nástrojem, který slouží k boji proti netoleranci, xenofobii a rasismu.

1.2. Sportovní činnosti umožňují všem lidem konstruktivně směřovat své naděje a přitom se obohacovat o hodnoty, které sport zprostředkovává, tj. úsilí, solidaritu či soudržnost, a které přinášejí fyzické a duševní blaho a přispívají ke zmírňování sociálních problémů tím, že nabízejí pozitivní hodnoty. V této souvislosti je důležité, aby se diskutovalo rovněž o stanovení souboru všeobecných minimálních norem na podporu integrity sportovní činnosti provozované dětmi a mládeží, a to ve všech sportovních disciplínách.

1.3. Zásadně důležitou úlohu ve sportu na místní úrovni a v oddílech hraje dobrovolná činnost, a proto má vysokou hodnotu ze sociálního, hospodářského a demokratického hlediska. Je tedy nutné podporovat prostřednictvím sportu (včetně zimních sportů) dobrovolnou činnost a aktivní občanství.

1.4. Zásada řádné správy a řádného řízení musí zaručit čestnost sportovních soutěží. Ve sportu je jednou z podmínek nezávislost sportovních organizací, které musí dodržovat zásady transparentnosti, odpovědnosti a demokracie. Proto musí být v rozhodovacím procesu odpovídajícím způsobem zastoupeny všechny zúčastněné strany. Za účelem upevnění obecného rámce prevence a jak ukazuje jedna nedávno dokončená vyčerpávající studie ⁽¹⁾ má zásadní význam posílení důvěry mezi vnitrostátními orgány a sportovními organizacemi, aby se usnadnila potřebná výměna informací mezi vnitrostátními soudními orgány a mezinárodními sportovními organizacemi.

1.5. EHSV naléhavě vyzývá Komisi a členské státy, aby, pokud jde o inovace, šířily informace a vzájemně si v evropském kontextu vyměňovaly informace o pozitivních zkušenostech a osvědčených postupech týkajících se způsobů vytvoření a podpory strategických sdružení klíčových zúčastněných stran z různých odvětví, jejichž účelem je posilování úlohy sportu jakožto hnací síly inovací a hospodářského růstu. V tomto ohledu je velmi důležité umět využít přínosů, které může a musí přinést pořádání velkých sportovních akcí hostitelským regionům a městům. Výbor se domnívá, že Komise musí věnovat pozornost novým iniciativám a metodám, které se objevují ve světě a jejichž smyslem je pomoci regionům a městům spustit sportovní projekty, jež by podpořily udržitelný hospodářský a sociální rozvoj.

⁽¹⁾ Protecting the Integrity of Sport Competition The Last Bet for Modern Sport, Univerzita Paříž 1 Panthéon-Sorbonne a International Centre for Sport Security (ICSS), květen 2014, s. 120–124.

1.6. S cílem rozvíjet sport je nutné podporovat na různých úrovních využívání finančních nástrojů EU.

1.7. Na evropské úrovni by se měla podporovat sociální soudržnost, kroky k zapojení znevýhodněných skupin do sportovních činností a sociální začleňování osob, včetně osob, jimž byla odňata svoboda, aby mohly ve sportu nalézt nástroj opětovného začlenění do společnosti, neboť sport poskytuje duševní blaho a přináší stabilitu díky svým hodnotám v podobě úsilí, solidarity a fair play, jež mohou pomoci vymýtit sociální vyloučení a diskriminaci.

1.8. EU má významnou úlohu v boji proti nerovnosti s cílem odstranit překážky, které brání osobám se zdravotním postižením účastnit se sportovních činností, podporovat jejich účast v soutěžích a vymýtit veškeré sociální předsudky v tomto ohledu. Bylo by tudíž užitečné, kdyby Komise navrhla Radě ministrů vypracování evropského kodexu osvědčených postupů v oblasti sportu a sociálního začleňování s cílem více podpořit a stimulovat sportování osob se zdravotním postižením.

1.9. Zvláštní pozornost by EU a členské státy měly věnovat podpoře sportu a tělesné aktivitu u starších osob. V Evropě se stárnoucí populací je nanejvýš důležité, aby byly za tímto účelem vyvíjeny cílené iniciativy a vynakládány finanční prostředky.

2. Úvod

2.1. Lisabonská smlouva stanoví v rámci procesu integrace určité hodnoty, které jsou společné pro EU a její členské státy. Těmito nejvyššími hodnotami jsou lidská důstojnost, svoboda, demokracie, rovnost, právní stát a dodržování lidských práv, včetně práv příslušníků menšin.

Lisabonská smlouva dává Unii pravomoci podporovat evropská hlediska sportu (článek 165 SFEU). Je potřeba se zabývat různými rozměry sportu (sociálními, hospodářskými a kulturními), z hlediska jeho začlenění mezi hodnoty zakotvené v článku 2 SEU, v němž se předpokládá jasný závazek ze strany institucí a členských států, které na základě zásady subsidiarity musí stimulovat politiky, předpisy a opatření k rozvoji evropských aspektů sportu.

2.2. Cílem tohoto stanoviska z vlastní iniciativy je pokusit se šířit potenciál, jež mají evropské hodnoty a hodnoty sportu (včetně zimních sportů), předat tyto hodnoty všem občanům a sociálním organizacím a stimulovat politiky sportu EU, neboť doposud existovala pouze sporadická soudní rozhodnutí, které se obvykle týkají výkonu hospodářských svobod.

2.3. Již starověká řecká filozofie rozlišovala mezi tělesnou a duševní aktivitou. Tyto myšlenky se rozvíjely prostřednictvím olympijského ducha a výrazně mezi nimi vynikala etika a podpora míru.

Sport velkou měrou přispívá k dosahování evropských i celosvětových cílů strategie Evropa 2020, protože může významně přispívat k inteligentnímu a udržitelnému růstu podporujícímu začlenění.

3. Sociální funkce sportu

3.1. Aby mohly členské státy zaručit sociální funkci sportu, musejí disponovat odpovídající infrastrukturou, která provozování sportu usnadňuje, a mít tedy na svém území odpovídající, dostatečnou a vyváženou základní síť sportovních zařízení a vybavení.

3.2. Základním kamenem sportu v Evropě je i nadále dobrovolná činnost, jelikož dobrovolníci a nezisková sportovní sdružení umožňují rozvíjet a šířit sportovní ideály. V této souvislosti je nutné poukázat na úlohu školy v šíření olympijských hodnot, které podporují mír a svornost ve sportu, čímž se chrání soužití a integrace v demokratické a pluralistické společnosti a rovněž lidské hodnoty, které se spojují se sportem a mají vliv na mýcení násilí, rasismu, netolerance a xenofobie ve sportu.

3.2.1. Pro sportovní organizace je zásadní uplatňování zásad řádné správy v oblasti sportu. Musí se řídit zásadami transparentnosti, odpovědnosti a demokracie a do rozhodovacího procesu v nich musí být zapojeny všechny zúčastněné strany, včetně příznivců, kteří obecně podporují zásady fair play. Měla by se zvážit možnost uložení přísnějších požadavků na transparentnost u financování jejich činnosti z veřejných prostředků.

3.2.2. EHSV se domnívá, že se musí zvážit možnost koordinovat kroky zaměřené na potírání těchto nežádoucích jevů, jakými může být manipulování s výsledky sportovních soutěží, doping a násilí, a to nejen na základě pravomocí, jež jsou Unii přiznány v článcích 6 a 165 SFEU, ale rovněž pravomocí souvisejících s prostorem svobody, bezpečnosti a práva či jakýchkoliv jiných pravomocí, které mohou být potřebné k přijetí nadnárodních opatření, jež by mj. mohla mít skutečný odrazující účinek.

3.2.3. Cílem těchto opatření by mělo být zaručení vysoké úrovně bezpečnosti a mohla by zahrnovat například opatření zaměřená na zvýšení koordinace a spolupráce mezi policejními orgány (Europol), soudními orgány (Eurojust) a jinými příslušnými orgány, mezi něž musí patřit sportovní federace.

3.3. Podpora fyzické aktivity a sportu je určujícím faktorem ochrany veřejného zdraví v moderní společnosti. Je třeba poukázat na to, že provozování sportu podporuje zdravý životní styl a zlepšuje kvalitu života, neboť se plně využívají možnosti sportu, a snižují se tak výlohy za zdravotní péči.

3.4. Jednání institucí EU v oblasti sportu výrazně stimulovala veřejná diskuse o tzv. „evropském rozměru sportu“, zahrnutí sportu do programu Erasmus+ nebo strategických opatřeních týkajících se mj. rovnosti žen a mužů v oblasti sportu. Priority tohoto programu se projednávají každoročně, a EHSV proto žádá, aby se v jejich příštím hodnocení zohlednily připomínky uvedené v tomto stanovisku.

3.4.1. Toto institucionální jednání bude nutné posílit přijetím opatření potřebných k realizaci přidané hodnoty a pozitivních aspektů původních sportovních odvětví, která jsou tradiční a mají pevné místní kořeny, jako důkazu kulturní a historické rozmanitosti Unie, jejichž existence by se měla podporovat a šířit.

3.4.2. Na základě programu Erasmus+ by Komise měla předložit jednoznačné posouzení dopadu zahrnutí sportovních činností do tohoto programu, zejména pokud jde o splnění cílů pro nové dovednosti, nová pracovní místa a mládež.

3.5. K dosažení toho, že sport bude přispívat k upevnění a rozvoji evropských hodnot je nezbytné přijmout a provést koordinační, doplňková a podpůrná opatření, která budou určena k ochraně těchto evropských hodnot, zejména těch, jež usilují o ochranu lidské důstojnosti, a některých aspektů vzdělávání osob, jejichž správná asimilace má zásadní význam pro řádné fungování demokracie a právního státu. Tento přístup by mohlo podpořit poselství fair play, jehož prostřednictvím sport společností zprostředkovává velkou část evropských hodnot.

Stejně vhodný se zdá být evropský rozměr sportu pro snadnější plnění některých kritérií rovnosti žen a mužů. Měl by se vytvořit a používat vzdělávací materiál pro školení odpovědných osob, ať již osob v oblasti sportu nebo rodičů, s cílem přispět k odstranění genderových stereotypů, podpořit rovnost žen a mužů ve sportu a zvyšovat rostoucí rovnováhu v zastoupení mužů a žen ve výkonných radách a výborech v oblasti sportu. V této souvislosti by bylo velmi zásadní vypracovat chartu osvědčených postupů při rozvoji mládeže a ochraně ve sportu ⁽²⁾.

3.6. Provozování individuálního či kolektivního sportu může být také legitimním prostředkem vytváření pracovních míst, bohatství a blahobytu, jejichž odpovídající využívání je v současnosti velmi důležité, pokud chceme řešit nezaměstnanost mladých lidí a sociální vyloučení. Zejména je potřeba zmínit situaci sportovců, kteří začínají druhou kariéru poté, co skončili s vrcholovým sportem a potřebují se specificky připravit na tuto fázi života (dvojí kariéra). Pro náležitý rozvoj těchto mladých lidí je zapotřebí rovnocennost a uznávání diplomů a kvalifikací ve sportu. Tento prvek je důležitý ve snahách o odstranění šedé ekonomiky, která v tomto odvětví může existovat, a o její legalizaci v budoucnosti.

⁽²⁾ To byl jeden z hlavních závěrů meziregionálního summitu o politice sportu, jenž se konal 16. a 17. března 2015 v Lisabonu a na němž se sešla většina hlavních zúčastněných stran z celého světa, aby projednaly definici politik ve sportu.

3.6.1. Bude vhodné stanovit způsoby aktivace evropských mechanismů financování na podporu sportu jakožto nástroje stimulace sociálního začleňování a zaměstnanosti mládeže, rovného postavení žen a mužů, inovací a vytváření sítí organizací, které hájí opětovné sociální začleňování a další veřejné zájmy.

Za účelem boje proti sociálnímu vyloučení a jako způsob opětovného začlenění je sport vhodným prostředkem pro dosažení hodnot, jež podporují osobní a sociální rozvoj, s dopadem na zdraví a vzdělávání osob. Na evropské úrovni by se měla podporovat sociální soudržnost a sociální začleňování osob, včetně osob, jimž byla odňata svoboda, které mohou ve sportu nalézt nástroj opětovného začlenění do společnosti, neboť sport poskytuje duševní blaho a přináší stabilitu díky svým hodnotám v podobě úsilí, solidarity a fair play.

3.6.2. Měla by se vytvořit síť organizací, které by hájily sociální soudržnost a opětovné sociální začlenění prostřednictvím sportu, zejména sportovních odvětví, která jsou nejvíce rozšířena, aby došlo k výměně osvědčených postupů na základě evropských hodnot zakotvených ve Smlouvách, prostřednictvím zřízení evropského kongresu inovačních postupů sociálního začlenění prostřednictvím sportu, pořádání šampionátů Evropské unie a zveřejňování a šíření výsledků těchto sítí.

3.7. EU má významnou institucionální úlohu v boji proti nerovnosti s cílem odstranit překážky, které brání osobám se zdravotním postižením účastnit se sportovních činností, podporovat jejich účast v soutěžích a vymýtit veškeré sociální předsudky v tomto ohledu.

Bylo by užitečné, kdyby Komise navrhla Radě ministrů vypracování evropského kodexu osvědčených postupů v oblasti sportu a sociálního začleňování.

3.7.1. V rámci sportovních soutěží by se mělo podporovat začleňování osob se zdravotním postižením prostřednictvím sportu, s cílem zlepšit kvalitu života a rozvíjet sociální návyky osob se zdravotním postižením a jejich rodin. Z tohoto důvodu je sport nejen zdravý zvyk, ale také zlepšuje a zvyšuje mobilitu těchto lidí a umožnit jim rozvíjet rozhodovací schopnosti, kamarádství či týmovou práci.

3.7.2. Na podporu šíření paralympijského nebo vrcholového sportu pro osoby se zdravotním postižením a tím i zvýšení míry informovanosti občanů je potřeba, aby veřejné orgány zavedly komunikační strategii týkající se paralympijských her a dalších vrcholových mezinárodních akcí. K tomu bude nutné využít potřebné prostředky a odborníky a výsledkem by měly být kvalitní televizní přenosy paralympijských her v délce několika hodin a v časech velké divácké sledovanosti.

3.7.3. Ve vnitrostátním legislativním rámci, jímž se přizpůsobují právní předpisy mezinárodní Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, se sledují tytéž cíle a zavádí se „přístupnost a design pro všechny“ jako nástroje, které se musí využívat pro změny a vytváření prostředí, které umožní plné zapojení občanů.

3.7.4. Vzhledem k tomu, že jednou ze systematicky označovaných překážek při vytváření programů podpory začleňování starších osob a osob se zdravotním postižením do fyzické sportovní aktivity v podobě sportu bývá obvykle nedostatečná odborná příprava různých aktérů zapojených do tohoto procesu, doporučuje se poskytnout materiál nezbytný pro naplnění potřeb odborné přípravy učitelů, učitelů tělesné výchovy a sportovních činitelů při rozvoji tělesné sportovní činnosti v prostředí podporujícím začlenění.

3.8. Podle všeho nezvratný proces stárnutí evropské společnosti provázený trvalým zvyšováním naděje dožití si žádá přípravu cílených iniciativ a programů na podporu sportu a tělesné aktivity starších osob. Jedná se o oblast, již většina zemí opomíjí a která vyžaduje zvláštní pozornost jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států.

4. Ekonomická povaha sportovní činnosti

4.1. Sport má ekonomický rozměr, jenž vyplývá z ekonomických činností souvisejících s provozováním sportu a jeho profesionalizací, které ovlivňují vnitřní trh. Má také svůj specifický rozměr založený na subjektech opírajících se o dobrovolnou činnost a její sociální, pedagogické a kulturní funkce, který významně přispívá k pozitivním hodnotám, jako je sportovní duch, úcta a sociální začleňování.

Proto je nutné rozlišovat mezi sportovními a komerčními zájmy a EHSV se domnívá, že by se sport měl chránit před nadměrným ekonomickým vlivem, aby převládly zásady a hodnoty sportu.

4.1.1. Tento specifický rys sportu by vzhledem ke svým jedinečným a podstatným aspektům měl být při uplatňování právních předpisů Unie posuzován podle zvláštního kritéria v případech, kdy může EU zasáhnout efektivněji než členské státy; současně se však musí dodržovat zásada subsidiarity.

4.2. V ekonomickém rozměru sportu se musí brát v úvahu zvláštní vazba mezi uvedenými činnostmi a základními právy.

4.2.1. S ohledem na odpovídající ochranu před porušováním práv duševního vlastnictví a zejména před digitálním pirátstvím, jež ohrožují ekonomiku sportu, je proto nutné zvážit přijetí určitých opatření na základě zásady proporcionality. V každém případě musí převládnout základní práva občanů na obdržení informací, aby bylo zaručeno přinejmenším právo veřejnosti na přístup k informacím a na jejich obdržení, přenos akcí velkého významu a právo novinářů informovat.

4.2.2. Existují další oblasti jako např. politika hospodářské soutěže a konkrétně státní podpora, kde by bylo vhodné přijmout pokyny ke státní podpoře s cílem vyjasnit, jaké druhy podpory jsou považovány za legitimní pro uskutečňování sociálních, kulturních a vzdělávacích úkolů sportu.

4.2.3. Jednou z hlavních současných hrozeb pro sport jsou sportovní sázky on-line na neregulovaných trzích (zejména nelegální sázky), jejichž negativní účinky jsou srovnatelné s účinky dopingů a násilí diváků a které mohou díky nejasnému charakteru sportovních soutěží vést k manipulacím. Existují další aspekty, jako jsou sázky a hazardní hry a potřeba přijmout opatření veřejného zájmu k prevenci závislosti na hazardních hrách a k ochraně nezletilých, zejména před hazardními hrami on-line.

4.2.4. Ke sportu neoddelitelně a neodmyslitelně patří motivace, jež účastníky podněcuje k neustálému zlepšování, pokud jde o výkon a vynikající výsledky, proto je odvětví sportu charakteristické neustálými inovacemi, které ze sportovních technologií učinily významné odvětví v rámci aplikovaných věd, jako jsou textilní technologie, mechanika lidského pohybu, nové materiály, čidla, aktuátory a design zaměřený konkrétně na člověka. Také výstavba sportovišť a jejich provozování, ale i aktivní a pasivní účast na sportovních akcích začínají být důležitou součástí tzv. zážitkové ekonomiky, jejímž příkladem je i rozvoj cestovního ruchu zaměřeného na sport.

4.2.5. Komise by měla posoudit a případně přijmout nebo navrhnout opatření týkající se dalších témat, jež ekonomicky souvisejí se sportem, jako je volný pohyb osob a služeb, sponzorské smlouvy, předpisy upravující činnost agentů hráčů, pojištění na sport, zdraví, vzdělávací programy pro sportovce a odborné kvalifikace související se sportem.

4.2.6. Co se týče odborné přípravy nejmladších trenérů, je nutné zlepšit v členských státech EU právní předpisy, vzhledem k tomu, že činnost trenéra je srovnatelná s činností pedagoga a že v některých případech (například při přípravě na sportovní soutěže) tráví trenér s mladým sportovcem více času než učitel se svým žákem. Školení trenérů musí probíhat ve formálním rámci a musí být uznáno na úrovni učitele prostřednictvím státního diplomu.

4.2.7. EHSV žádá, aby se evropské sportovní federace zapojily do ochrany hodnot uvedených v tomto stanovisku, a doufá, že se jejich činnost bude ve všech oblastech zakládat na těchto hodnotách, každopádně pokud jde o činnosti spočívající v pouhém udělování veřejných cen a vyznamenání.

V Bruselu dne 2. července 2015.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Henri MALOSSE